

6.3 Půda

- nadprůměrný podíl zemědělské půdy
- nejvyšší zornění zemědělské půdy
- nárůst plochy vinic a jejich vysoký podíl na celkové rozloze vinic v ČR
- nárůst zastavěných a ostatních ploch

Půda je jednou ze základních složek životního prostředí, je propojena s atmosférou, hydrosférou a biosférou a proto veškeré změny, ke kterým v půdě dochází, ovlivňují celý ekosystém. Ochrana půdního fondu patří k základním prvkům strategie udržitelného rozvoje.

Jihomoravský kraj svou rozlohou 706,7 tisíc hektarů zaujímá na celkové rozloze České republiky téměř 9 %. Podíl **zemědělské půdy** je v kraji nadprůměrný – činí 60,2 % (průměr za Českou republiku je 54,1 %, což je z pohledu životního prostředí stále značně vysoký podíl). V kraji je také nejvyšší **zornění zemědělské půdy – orná půda** se na zemědělské půdě podílí 83,6 % (průměr za ČR je 71,6 %). Z ostatních krajů má ještě vysoké zornění zemědělské půdy kraj Středočeský (83,2 %). Z jednotlivých okresů kraje mají největší zornění zemědělské půdy okresy Znojmo, Vyškov a Brno-venkov.

Na jednoho obyvatele České republiky připadá 0,259 ha **lesní půdy** a 0,418 ha zemědělské půdy, z toho 0,299 ha orné půdy. Na jednoho obyvatele Jihomoravského kraje připadá méně lesní půdy (0,175 ha), méně zemědělské půdy (0,379 ha) a naopak více orné půdy (0,317 ha).

Za uplynulých deset let se snížila výměra zemědělské půdy v kraji pouze o 0,6 %, největší úbytek od roku 2005 byl zaznamenán v okrese Břeclav (o 2,2 %). Naopak výměra lesní půdy se ve sledovaném období zvýšila, ale jen o 0,3 %. Typické pro Jihomoravský kraj jsou vinice, jejichž plocha zaujímá necelé čtyři procenta z celkové zemědělské půdy kraje. Svou rozlohou představují více jak 90 % rozlohy všech vinic v České republice. Za posledních deset let vzrostla plocha vinic v kraji o téměř jednu pětinu. I pěstování vinné révy má některé nepříznivé vlivy na ekologii krajiny. Obvyklé vysazování keřů vinné révy v řadách po svahu významně podporuje erozivní činnost a mnohokrát znásobuje odnos svrchních půdních horizontů stékající vodou.

Téměř 10 % půdy z celkové rozlohy Jihomoravského kraje představuje tzv. „zabetonovaná“ půda, to je **zastavěná plocha a ostatní plocha** (komunikace, skladovací prostory, okrasné zahrady, rezervace, lomy, haldy u šachet, výběhy pro dobytek, hřbitovy, rokle, slatiny, rekreační plochy). Za posledních deset let vzrostla rozloha těchto pozemků za kraj v úhrnu o 2,2 %, v meziokresním srovnání byl nejvyšší nárůst zaznamenán v okrese Brno-město (o 4,5 %).

Z pohledu životního prostředí se celý kraj vyznačuje značně intenzivní zemědělskou činností. Velkoplošné zemědělské hospodaření zbavuje krajinu stabilizačních prvků, jako jsou meze, remízky, doprovodná vegetace vodních toků, a současně s sebou nese výraznou chemizaci rostlinné výroby. Důsledkem je vysoký a stále rostoucí podíl půdy ohrožené vodní erozí, nezanedbatelný je podíl půdy náchylný k větrné erozi, především u svažitých pozemků zbavených trvalých travních porostů.

Tab.6.3.1 Pozemky k 31.12.2004 podle druhů a podle okresů

Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální

v %

	Podíl z celkové výměry						Podíl ze zemědělské půdy				
	zemědělská půda	z toho orná půda	lesní půda	vodní plochy celkem	zastavěné plochy	ostatní plochy	orná půda	chmelnice	vinice	zahrady a ovocné sady	trvalé travnaté porosty
Česká republika	54,1	38,7	33,5	2,0	1,7	8,7	71,6	0,3	0,4	4,9	22,8
Jihomoravský kraj	60,2	50,3	27,8	2,1	2,0	8,0	83,6	x	3,9	5,8	6,7
Blansko	46,9	33,9	43,9	7,0	1,4	7,0	72,2	x	x	7,1	20,7
Brno-město	35,0	23,5	27,7	1,9	9,1	26,3	67,2	x	0,0	28,7	3,8
Brno-venkov	56,2	48,3	32,9	1,0	2,0	7,8	85,9	x	1,9	7,5	4,7
Břeclav	68,0	53,7	16,4	5,9	1,8	8,0	79,0	x	10,8	5,9	4,2
Hodonín	64,0	49,6	24,8	1,9	2,3	7,0	77,5	x	5,5	5,5	11,5
Vyškov	54,6	49,9	34,5	0,8	1,6	8,6	91,5	x	0,1	4,9	3,5
Znojmo	69,0	63,2	21,5	1,9	1,3	6,2	91,6	x	2,5	3,4	2,5

Vliv zemědělské výroby se projevuje také v kvalitě ovzduší (emise NH₃) i vod (nitráty ze zemědělských zdrojů). Náprava spočívá ve změně jednostranného přístupu k využívání zemědělské půdy uplatňováním postupů správné zemědělské praxe, rozvojem ekologického zemědělství.

Zdravotní stav lesů, jejich druhová a věková struktura je nevyhovující, velké plochy jsou zalesněny nepůvodními dřevinami, zvláště smrkovými a borovými monokulturami s minimálním bylinným společenstvem. K negativním jevům patří kůrovcové kalamity a také problematické působení abiotických činitelů a nevhodné antropogenní aktivity v lesním hospodářství. V posledních letech dochází také k nárůstu nahodilých těžeb dřeva, problémy působí i přemnožení lesní zvěře a jejich negativní vliv na přirozenou obnovu lesa.